

LaFOLLETTE SI JE PRIVOŠČIL CAL. COOLIDGE.

Senator je v Minneapolisu obiskoval predsednika radi politične stavke v Bostonu in njegove odgovornosti za Teapot Dom.

COOLIDGE JE BIL VEDNO V SLUŽBI PRIVATNIH KAPITALISTIČNIH INTERESOV.

Minneapolis, Minn., 17. okt. — Senator La Follette, kandidat napredne koalicije za predsednika Združenih držav, je na tujakim volilnem shodu progresivov v četrtak zvečer uzel v roke predsednika Coolidgea in ga obdelal brez rokavice. Noben ameriški predsednik še ni bil tako osebno šiban v volilni kampanji kakor je La Follette šibal Coolidgea na tem shodu.

Govornik je obtožil Coolidgea, da je ravno tako odgovoren za teapotdomski petrolejski škandal kakor tisti, ki so morali zapustiti visoke službe. Dalje mu je naštel celo vrsto drugih grehov. La Folletteve obtožbe napram Coolidgeu so:

Ko je bil Coolidge še guverner države Massachusetts, je se ogibal odgovornostim in ni vršil svojih dolžnosti ob času policijske stavke v Bostonu, nakar je na zvit način in v politične svrhe jemal kredit za dela drugih. Kot guverner ni storil ničesar, da bi bil preprečil stavko policajev in pomagal rešiti spor mirnim potom, pač pa je pustil, da je stavka izbruhnila, nato je strl štrajk z brutalno silo in se hvalil v javnosti, da je on naredil "red in mir" v Bostonu.

S sleparske slavo "čuvaja reda in zakona" je Coolidge kandidiral za podpredsednika Združenih držav in bil je izvoljen. Coolidge je kot podpredsednik vedno služil privilegiranim interesom. Kot predsednik senata je preprečil pomoč farmerjem v obliki zveznega kredita.

Coolidge kot predsednik se je poslužil napačnih števil, ko je vetiral predlogo o povišanju plače poštnim nameščencem.

Coolidge kot predsednik je posegel v pravice kongresa, ko je hotel preprečiti preiskavo zveznega davčnega biroja.

Coolidge je kot član kabineta dobro vedel o korupciji z zvezi z oljnim škandalom, toda nikdar ni znil besedice. Zato je moralno odgovoren za ta škandal kakor ostali krivci.

Poizkusno glasovanje.

Rezultat glasovanja, ki ga vodi Hrvatsko časopisje v 16 mestih, dne 17. oktobra zjutraj: Coolidge 230,269, La Follette 204,591, Davis 108,935.

SAMOMOR SLOVENCA PRED POROKO.

Okraden je bil za \$880 in skočil je v reko.

Joliet, Ill. — Joseph Korevec, je bil pokopan na dan, ki je bil biloben za njegovo poroko z Mary Maren. Policija je z železnimi kavlji potegnila njegovo truplo iz reke Desplaines.

Korevec je pred nekaj dnevi vzel iz banke \$880 in se napotil k svoji nevesti, da pojdeta skupaj kupovat pohištvo in druge stvari za njun novi dom. Imel je že na jeto stanovanje. Ko je pa prišel k nevesti in posegel v žep, ni bilo denarja. Vsa vsota \$880 je izginila. Zastonj je bilo vse iskanje. Denar je moral izgubiti ali je pa bil okraden od žeparjev. To je Korevec tako potrdil, da je še tisti dan uginil. Skočil je v reko.

STAVKA NA KUBI.

Havana, 17. okt. — Stavka delavcev v enajstih sladkornih tovarnah se nadaljuje. Stavka je bolj političnega pomena. Industrija in politična revolucija grozi izbruhom tekom sedanjih volilnih kampanj na Kubi.

Denar dela denar.

Denarna močnja se ravna po tem pregovoru.

Če je kdo mislil, da se lastniki denarne močnje in njeni pokrovitelji ne zavedajo, kolike vrednosti je zanje dovoljve politične moči, se lahko prepriča iz podatkov o darovih za volilni sklad stare garde, katere kandidat je Coolidge, da je živel v veliki zmoti.

Tukaj so imena darovalcev, ki so prepričani, da denarna močnja zmaga, ako se radodarno prispeva v volilni sklad.

Darovali so:

Wm. Wrigley Jr., Chicago	225,000
James A. Patten, Evanston, Ill.	20,000
Charles G. Dawes, Evanston, Ill.	10,000
Arthur W. Cullen, Glen Ellyn, Ill.	10,000
A. W. Harris, Chicago	10,000
Bernard A. Eckhart, Chicago	10,000
Cook County Rep. Club, Chicago	25,000
Owen A. Roberts, Avon, Conn.	10,000
Julius F. Greenbaum, Avon, Conn.	10,000
Union League Club, Philadelphia	10,000
Forest C. Jones, Philadelphia	10,000
Aldrich A. Johnson, Camden, N. J.	10,000
J. H. Duke, Somerville, N. J.	10,000
Payne Whitney, Manhattan, N. Y.	10,000
Julius F. Greenbaum, Avon, Conn.	10,000
J. Horace Harding, Branson, N. J.	10,000
J. B. Armistead, New York City	10,000
Mortimer L. Schiff	10,000
Arthur Curtis James, N. Y. City	10,000
Julius Foreman, Passaic, N. J.	10,000
Dwight Morison, New York	5,000
Thomas Cochran, New York	5,000
Charles H. Hayden, New York	10,000
Harry M. Knight, St. Louis	10,000
A. C. Carlton, Colorado Springs, Colo.	10,000
Charles Hargley, New York City	10,000

Veliko zanimanje za volitve.

Milijoni, ki niso volili še leta, so se letos registrirali. Stara garda je v strahu.

Chicago. — (Feder. Press.)

Dva registracijska dneva v Chicagu sta prinesla čez 400,000 novih volilcev v tem mestu. Stare registracijske knjige so izkazovale okrog 600,000 volilcev, nova pa izkazuje 1,068,169. Revidirane knjige kot ponavadi nekaj tisoč imen, ampak približno milijon volilcev ostane v knjigah.

Poročila iz drugih velikih mest tudi pripovedujejo o zelo narastlem številu volilcev. Naprimer Cleveland bo imel pri teh volitvah okrog 70,000 volilcev več kot zdaj prej.

Poglavarji starih strank so v paniki. Ne vedo kako bi si to tolmačili: v prid ali škodo svojih strank. Zdi se jim, da volilec, ki so prezrli volitve pred štirimi leti, se niso zdaj registrirali zato, da rešijo Coolidgea ali Davisa poraza. In prav imajo! Milijoni volilcev, katerim je bilo pred štirimi leti vseeno, kdo je izvoljen, so danes prepričani, da ni več vseeno. Zato so se registrirali, da bodo volili La Follettea.

Neki političar republikanske stranke je povedal resnico, ko je rekel, da takega zanimanja za volitve še ni bilo petdeset let v Ameriki.

MATEMATIČNI PROBLEM ZA ZAMORCE.

Washington, D. C. — Profesor Kelly Miller, po vsem svetu znan matematik in član fakultete na hollywoodski univerzi, je v pismu na druge voditelje zamorcev razložil, da Harding-Coolidgeva administracija ni imela drugega za zamorce kot prazne obljube. On priporoča v rešitev enostavno matematično nalogo, da po vsakodnevno vedel, koliko bo Coolidge storil za zamorce. V štirinajstih mesecih ni Coolidge imenoval nobenega za morca javnim uradnikom. Koliko jih bo imenoval v 48 mesecih?

Da je bil zamorec Cohen imenovan kolektorjem v New Orleansu, je zaslug La Follettea in ne administracije. Podpora za hollywoodsko univerzo ni bila dovoljena, ampak je takrat, kadar jo je predlagal pokojni senator Ben Tillman iz Južne Karoline, ko je bil v senatu.

BURBONCI SE BOJE ZA GEORGIJO.

Atlanta, Ga. — Kongresnik Park, ki je bil poražen pri zadnjih primarnih volitvah, je pisal nekemu znanecu v Washington, da postoji možnost, da La Follette element osvoji Georgijo, ako volilec ne pridejo na volišče v izredno velikem številu.

BIZNIŠKI INTERESI PREGANJAJO DELAVCA.

PRAV NOBENE NELOGE NI MED NJIMI, KADAR JE TREBA UDARITI PO SIROMAKU.

Well, taki nastopi odpirajo delavcem oči.

Greenville Junction, Mo. (Fed. Press.) — Vse se tukaj zanima za obravnavo, pri kateri se bo moral zagovarjati na obtožbo kriminalnega obrekovalca drvar John Berg. Društvo mladih krščanov, ki so bili tožitelji. Kukluksklan in International Paper kompanija pa prekrita v ozadju. Obravnava se bo vršila v mesecu decembru na sodišču v Dover-Foxcroftu, v katerem je okrajni sedež okraja Piscataquis, v katerem izdelujejo papirno kašo in v katerem imajo prvo besedo papirni veleinteresi.

Berg je že četrta žrtev, ki se bo moral zagovarjati na obtožbo, da so v nekaterih listih izšli pozivi na bojkot proti lesu Y. M. C. A., Crofts Mercantile kompaniji in proti prodajalni Mooseheada za obloke v Greenville Junctionu, v katerem se shajajo drvarji in drugi šumski delavci. Bojkot je bil proglašen kot društvo Y. M. C. A. ni hotelo oddati prenočišč v najem skupini šumskih delavcev, ki je hotela organizirati delavce in drvarje v šumih. Ko delavci niso mogli dobiti prenočišča v mestu, so odšli v bližnje taborišče šumskih delavcev. Kaže se, da so vrnili v večjem številu, da tako preizkusijo, ako imajo pravico ostati v mestu. Biznismani so hitro organizirali drhal, ki je s silo poglala poštno delavce iz mesta.

Delavci so prišli nato s bojstom proti nevaležnim biznismanom, ki so se imeli za svoje. Premoženje zahvaliti revnim delavcem, katere so s pomočjo drhal zapodili iz mesta. Pozivi za bojkot so bili objavljeni v listih L. W. W. Biznismani so se v začetku rogali tem pozivom in so rekli: "Kaj nam pa morejo ti siromaki, ki žive iz ust v usta?" Ampak bojkot se je v letu 1923 hitro razširil med drvarji in šumskimi delavci v državi Maine. Bojkot je postal uspešen in biznismani so stajali, ko se je vedno bolj krčilo število odjemalcev. Bizniški interesi so se združili in predložili svojo stvar veleporoti, mesto da se pobotajo z delavci. Porota je seveda izdala obtožnico. Na zatožno klop so prišli Robert Pease, Willard Parent in John Lascello in obsojeni so bili v ječo od enega do dveh let na obtožbo, da so skovali zaroto za bojkot. Berg je pa obtožen kriminalnega obrekovalca. Obtožnica mu očita, da je delil časnike, v katerih so bili pozivi na bojkot.

Berg je po narodnosti Šved. Ljudstvo v pokrajini je pa proti tujcem. Porota bo izbrala izmed volilcev, ki so dali klanovskemu kandidatu Brewsterju 1,900 do 2,000 oddanih glasov. Ljudstvo v tej pokrajini prav malo razume težave in trpljenje šumskih delavcev, ki so po narodnosti večinoma Švedje, Fini in francozi Kanadčani.

International Paper kompanija je na glasu, da se bojuje proti organiziranim delavcem. Ona želi, da se sedanje razmere za delavce uvekovečijo, v katerih šumski delavci garajo od solnčnega vhoda do solnčnega zahoda. Kompanija ima izredno velik vpliv v okraju. Ona ne kontrolira le s svojo gospodarsko močjo prebivalstva, ampak je zgradila tudi osemdeset milijev ceste, da lahko na svojih tovornih avtomobilih prevaža les iz šum. Ta cesta pa služi splošnemu prometu.

KONJ JE VROGEL VLAK S TIRA.

Dva osebi ubiti.

Sweetwater, Tex. — Osební vlak je zavozil v konja, vprežene v voz, ki je stal na železniškem križišču v Stampierju. Lokomotiva je skočila raz tir in je potegnila za sabo voz za prtljago in tri potniške voze. Ubit je bil strojevodja Max Weisen in voznik Frank Pratt.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

La Follette je na shodu v Minneapolisu ostro prijel Coolidgea.

Veliko zanimanje za volitve. Blamaža stare garde v Minnesoti.

Kapitalisti prispevajo ogromne vsote v volilni sklad stare garde. Med tekstilnimi delavci še ni slege.

Inosemstvo.

Davidovič morda ostane, ako organizira koalicijsko vlado. Radič je pozval Hrvate v armadi, naj se upro.

Delavska armada je zmagala v boju s kitajskimi fašisti v Kantonu.

Truplo Anatola Francea pripečljano v Pariz; pogreb je danes.

Blamaža stare garde v Minnesoti.

Hinavski branitelji ustave so dobili ustavo šele v knjigarni — radikalnega socialista!

Minneapolis, Minn. — (Feder. Press.)

Reakcionarni elementi "zakona in reda" v Minnesoti so doživeli te dni nezaslišano blamažo.

Kakor drugod tako je tudi tukaj stara garda postala čez noč vueta braniteljica ustave Združenih držav, katere hoče poriti lev La Follette. Ustava! Čuvajmo ustavo! — Banka Wells-Dickey je takoj po Dawesovem shodu naznanila, da se v njeni pisarni dobi knjižica z ustavo zastopni. Upravitelj banke je hitro telefoniral največjemu knjigotroicu v Minneapolis, naj pošlje čim več izvodov konstitucije Združenih držav. Dobil je odgovor: "Nimamo niti enega izvoda. Kdo naj pa kupuje iz čista to reč?" — Upravitelj je vprašal drugo knjigarno. Enak odgovor. Nič. Druga, tretja, četrta — nič. Vsi spoštovani, konservativni knjigotroci v Minneapolisu, ki so navdušeni "zagovorniki in branitelji" ustave v letošnji volilni kampanji, niso imeli ne ene same knjižice z ustavo v svojih zalozhah!

Bankirja se je lotila panika. Ali je še kdo v mestu, ki prodaja knjige? Da, je! Kdo? Alexia Georgian, lastnik knjigarne "The Modern Bookstore", socialist, radikal, nezaželen tujec, proti kateremu teče zvezni proces deportacije na temelju obtožbe, da je nevaren ustavi in vladi Združenih držav! — Hočeš, nočeš, moraš — bankir je vprašal še njega. Odgovor: Da, imamo petdeset izvodov. In bankir je brž kupil vseh petdeset.

Progresivci v Minneapolisu so poskrbeli, da je šumarski bankir in "general" Hell in Marija Dawes brzo izvedel ta dogodek.

KOMPAJNJE V AKRONU SE BOJE DELAVSKE ORGANIZACIJE.

Vohuni so pridno na delu.

Akron, O. — Baroni kavčuka se boje, da se njih delavci organizirajo. Prišli so z vohunarenjem v delavski zbornici. Vodja posredovalnice za delo pri Firestone kompaniji je skozi dve uri reševal glavni unijski stan in iskal delavce, ki so naklonjeni unijsizmu.

Razume se, da kompanija kaznuje take s takojšnjo odpovedjo. Ampak klub temu se dela na načrtu, ki omogoči, da se bodo delavci v tovarnah baronov kavčuka organizirali stoodstotno.

ODŠEL JE NA LOV NA STROŠKE TRGOVCA.

Minneapolis, Minn. — Neznan zlikovec se je skril v Osterjevi prodajalni s železino, preden so zaprli prodajalno. Ko je bil sam, si je izbral dobro puško, tliko municije, da lahko postreli vse srne v treh okrajih, dobro ribiče in par visokih škornjev iz kavčuka. Vzel je s sabo tudi petnajst dolarjev, da bo imel prve dni za živež, dokler ne nastreli živjaka.

Koalicijska vlada sledi Davidoviču.

Davidovičeva vlada je padla, ker ni hotela nastopiti proti Radičevi republikanski propagandi v armadi. Vojni minister je prvi odstopil. Nacionalisti (fašisti) igrajo veliko vlogo v sedanji krizi. Radič je pozval Hrvate v armadi, naj se ne bojujejo proti Macedoncem in Albancem. En hrvaški polk se je že uprl. Krvavi spopadi med republikanci in fašisti.

Dunaj, 17. okt. — (Iz poročila A. R. Deckerja šikaskim "Daily News") — Davidovičeva vlada v Jugoslaviji je podala ostavko na sugestijo kralja Aleksandra, ker ni mogla izvršiti svojega programa. Ko je Davidovič stopil na krmilo v zadnjem juliju, je izjavil, da odpravi korupcijo iz vlade in sprizani Srbe, Hrvate in Slovence. Tega ni dosegel.

Iz Belgrade javljajo, da Davidovič morda še ostane na krmilu pod pogojem, če reorganizira svoj kabinet. Ker Stefan Radič noče iti v vlado, pač pa nadaljuje protirbško agitacijo, bo Davidovič skušal sestaviti koalicijsko vlado brez hrvaških republikancev.

Sedanjo krizo je povzročil Radič, ki je pozval hrvaške vojake v armadi, naj se ne bojujejo proti Macedoncem in Albancem, če bodo poslani tja; na Hrvate je pa naslovil apel, naj se upro vojaški službi. Njegovi pozivi so že obrodili sad. Hrvški polk na albanaki meji se je pred kratkim uprl srbskemu poveljniku.

Vojni minister je valed tega zahteval, da vlada ostro nastopi proti Radičevi agitaciji v armadi. Davidovič se je obotavljal in nato je vojni minister prvi podal ostavko.

Radič je te dni na velikem shodu pred tisočimi Hrvati izjavil, da zanese republikansko propagando v Srbijo, če Hrvatska ne dobi avtonomne, republikanske vlade. Radič taži, da dela s komunisti, rekel pa je, da namerava razviti kmečko gibanje po vseh balkanskih državah. Iz Romunije je že prišel glas, da je dr. Lupu, vodja rumunskih kmetov, naznanil, da bo kooperiral z Radičem. Srbski voditelji naravno ne bodo nikdar privolili v Radičeve zahteve. To pomeni, da sedanja kriza ne bo rešena brez krvavih konfliktov. Spopadi med nacionalisti in Radičevimi pristaji so že v teku.

Po vseh znamenjih bo sledila koalicijska vlada z Davidovičem ali brez njega. Kako bo ta vlada postopala v sedanji notranji krizi, pokaže bližnji čas. Položaj je zelo kritičen.

Tekstilni delavci še ostanejo pceppljeni.

ZA PODJETNIKE JE TO ZELO DOBRA REČ.

Vzroki proti združenju so ničevni.

New York, N. Y. — Federalizirne tekstilne unije ameriške (Federated Textile Unions of America) so ravnokar zaključile svojo konvencijo. Odgovorile so unijskim tekstilnim delavcem (United Textile Workers Union), ki je združena z Ameriško delavsko federacijo, da ne bo združenja. Vzroki so taki, kot jih lahko vedno najdemo ljudje, ki so proti združenju. V odgovoru pravijo, da so razmere glede združenja take, kot so bile vedno in tajnik federaliziranih unij meni, da to "ni združenje, ampak podjarmljenje."

Tajnik federaliziranih unij izjavlja, da imajo šestnajst tisoč članov. Med njimi so izdelovalci čipk in preprog. John Burns, ki je predsednik unije izdelovalcev čipk, je poročal, da je organizacija zelo decentralizirana. Ob času stavke se pobira le po deset centov izrednega assessmenta in da so organizirane vse delavnice razen treh. Unija je bila prenešana iz Evrope v Ameriko in tudi stroji se še zdaj kupujejo v Angliji.

Tekstilni podjetniki so zelo zadovoljni, da je bila združitve odklonjena.

Delavske čete zmagale v Kantonu.

Kitajski fašisti premagani po petdnevem boju. V Šangaju je mir; čete brez generalov stradajo.

Washington, D. C., 17. okt. —

Državni departmet je bil danes informiran, da je poveljnik ameriškega brodograjskega v kitajskih vodah poslal dve topničarki v Kanton na apel ondotnih Američanov, ki javljajo, da so ogroženi valed lokalne vojne med fašisti in delavskimi četami.

Kanton, Južna Kitajka, 17. okt. — Delavske rdeče čete dr. Sunjatsenove armade so zmagale v petdnevni boj v Kantonu. Fašisti, mobilizirani v privatni armadi zvezne trgovcev, so se morali umakniti v Šaikvan, zapadni del mesta. Okrog tisoč mož je bilo ubitih in poar, ki so ga zanesli izgradniki, je uničil tri četrtine štirjaške milje mesta in naredil približno sedem milijonov dolarjev škode. Pričakovati je novih bojev, kajti fašisti so mobilizirali nove protivojske in delavce so tudi pojačali svoje vrste.

Šangaj, 17. okt. — Aretacija generalov rebelnih kitajskih čet na ukaz tujezemskih konzulov je menda toliko pomagala, da se bojevanje med kitajskimi in škinkskimi četami ni obnovilo. Glavni problem v Šangaju zdaj je, kako nasiliti horde vojakov, ki se nahajajo v mestu in bližini. Okrog 30,000 škinkskih vojakov naravnost gladuje in bati se je, da se čete poslužijo ropanja, če ne dobe živil.

Mukden, 17. okt. — General Čangtsolin javlja o dveh novih zmagah mandžurskih čet. Dva mesti sta bili okupirani o vroči bitki.

RUDARJI ZOPET DOBIVAJO KROGLE MESTO KRUNA.

Tak vzoren red vlada v Zapadni Virginiji.

Charleston, W. Va. — Clarburg flemintonsko premogovo polje, na katerem se rudarji bojujejo za organizacijo, zopet orjejo krogle iz kompanijskih strojne, ki so v rokah nezaposlenih pobožnikov. Blizo Bear Mountains so izvižgale krogle čez domove rudarjev proti nekemu rudniku, katerega stražijo privatni stražniki. Rudarji so dijajo, da streljajo pobožniki, ki so brez službe, da tako dokazujejo pramogovniškim podjetnikom, da so potrebni zanje. To streljanje se je ponavljalo skozi več dni. V prvih dneh oktobra so pa krogle prevrtale tudi domove rudarjev, osebno hud ogenj je bil odprt na dvorano rudarjev. Krogle so deževale iz štirih strojnih pušk v gozd. Strojnice so stale pri rudniku.

Primo de Rivera ne zaupa nikomur več.

Madrid, 17. okt. — Diktator Primo de Rivera je odslavlil vrhovnega poveljnika v Maroku in se sam postavil na čelo španske armade. Diktator je sklenil, da zdrobi uporne Maročane, če je treba tudi zadržega Španca vialniti v vojaško suknjo. Mobilizacija nove armade, ki bo štela 900,000 mož, je zdaj v teku.

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo jasno in toplo. Južni vetrovi. Bolnce izide ob 6.04, zaide ob 5.07.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 se tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Aug. 30-24) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je a tem dnevom potekla naročnina. Ponovito je pravilno, da se vam ne ustavi list.

MACDONALDOVA TAKTIKA JE POGNALA MEDNARODNIM KAPITALISTOM STRAH V KOSTI.

Prav nič niso zadovoljni mednarodni kapitalisti z angleškim ministrskim predsednikom, ker se bodo volitve v britski parlament vršile dne 29. oktobra, to je šest dni pred volitvami v Združenih državah. Ako bi bil MacDonald odredil volitve za kasnejši čas, bi bili mednarodni kapitalisti veliko boljše volje, čeprav niso zadovoljni, da se volitve vrše ob tem času in tako hitro, da ne bodo angleški kapitalisti in lordi imeli preveč časa za zbežanje volilcev v Veliki Britaniji.

Ako si delavska stranka dne 29. oktobra t. l. pribori več mandator, kot jih je imela sedaj, tedaj se njena moč poveča in MacDonald izide iz volilnega boja močnejši, kot je bil pred volitvami.

Tak zgled pa lahko slabo vpliva na volilce v Združenih državah. Ameriški delavci in farmerji lahko spoznajo v volilnem izidu v Britaniji, da lahko zmagajo in vzamejo moč veliki denarni močnjši, ako so le složni. Ako se to zgodi, tedaj je jasno, da so v nevarnosti načrti, ki so jih zasnovali mednarodni kapitalisti za izmozgovanje ljudstva vseh narodov.

Liga narodov postane res lahko liga narodov. Odstranijo se lahko vzroki za vojne in umetno gojenje sovražstva med narodi. Ako se kaj takega izvrši, je to hud udarec za mednarodni kapitalizem. Narodi bodo spoznali, da so nepotrebne velike armade na suhem in moč na brodovja na morju in v zraku. Odpravila se bodeta militarizem in navalizem, dva močna podpornika kapitalističnega gospodarskega sistema. Mednarodni kapitalisti ne bodo več mogli ščuvati naroda proti narodu in dokazovati, da so vojne potrebne. Ko se narodi oproste strahu, da jih napade "sovražnik", bodo seveda pričeli misliti, kako bi se dal udeležiti boljši gospodarski sistem od današnjega, ki na eni strani izredno bogati pešico privilegiranih ljudi, na drugi strani pa peha ogromne ljudske množice v vedno večjo revščino. Kadar narodi prično misliti na preureditev gospodarstva, je tu nevarnost, da izvrše tudi resne poizkuse, da ga preuredijo. Kakor hitro pa narodi spoznajo, da je preureditev gospodarstva zanje koristen, ne ostane samo pri tem spoznanju, ampak preurejevali bodo gospodarstvo, dokler ne izgine zadnja sled sedanjega krivičnega gospodarskega sistema.

Mednarodni kapitalisti niso zastoj v strahu in ni čudo, ako godrnjajo, ker je MacDonald odredil volitve za 29. oktobra, ko se volitve v Združenih državah vrše dne 4. novembra t. l.

Ako dva naroda tako velika kot britski in ameriški pokažeta drugim narodom, kako dobro ljudsko orožje je glasovnica, če jo ljudstvo rabi v svojem interesu, bodo tema naroda sledili kmalu drugi manjši narodi, ki jih kapitalistični svet prištevajo med civilizirane.

To zanimanje mednarodnih kapitalistov za izid volitev v Britaniji in Ameriki, je pa resen opomin ljudstvu, da mednarodni kapitalisti vedno čujejo in opazujejo vsak korak, ki ga narodi store v svojem interesu, in ki je nasprotju s koristmi mednarodnih kapitalistov.

Ravnatoko bistro pa mora slediti ljudstvo potezam mednarodnega kapitalizma, ki se izigravajo pod različnimi plašči, da prikrijejo pravi namen. Večna čuječnost ne ohrani ljudstvu le že pridobljene svobode, ampak gladi in gradi pot, da ljudstvo toliko preje doseže svoj končni cilj in se rešiti more, ki se imenuje mednarodni kapitalizem in kot tak tlačí ves civilizirani in kulturni svet.

Mednarodni kapitalizem ugroža svobodo vseh narodov. Nasproten je interesom delavnega ljudstva v svoji deželi kot v tujemstvu. Iz tega sledi, da se mora delavno ljudstvo vseh narodov borovati z vsemi legalnimi sredstvi proti svojemu najhujšemu sovražniku. Skupno delo prinese veliko preje uspehe in prisili mednarodni kapitalizem na umik, kateremu sledi končno splošni poraz.

Kadar bo mednarodni kapitalizem poražen, tedaj bo delavno ljudstvo vseh narodov praznovalo šele zmago, ker bo premagan ljudski škodljivec, ki je poleg drugih zlov zakrivil, da so se ljudje, ki se niso nikdar videli v svojem življenju in niso nikdar drug drugemu storili kaj zalega, mesarili med seboj, ker jim je mednarodni kapitalizem omamili možgane, da niso mogli ločiti pravice od krivice, laži od resnice.

JAVNA GOVORNICA

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosveta.

South West Wis. — Ker se dopis F. Sinkovec iz Brecky Hills, Kans. od kraja do konca tiče samo mene in me izliva, sem ji priporočena vseeno enkrat pošteno odgovoriti. Do danes mi ni bilo še nikoli treba prekljicati, kar sem govorila in pisala, pa mislim, da mi tudi v bodoče ne bo, ker govorim in pišem odkrito in po pravici. Da se pa ne podpisem s polnim imenom, imam svoj vzrok, kateri se pa dopisovalke iz Kansasa ne tiče in nima pravice zapovedovati. Poleg tega je ona v svojem dopisu omenila, da se ne bo ozirala na pisma in dopise brez podpisa. Zakaj se torej ozira na moj dopis. Pisma pa nisem še nikoli niti pisala in pozna se ne drugače kakor po dopisih. Zato ji ni treba sumničiti nobene tiše osebe, ki jih pozna z začetnimi črkami A. K.

Uredniku nisem nikoli priporočala, naj vrže kakšne dopise v koš. Jih bo že vrzel, če bo videl umestno. Zavedam se, da nimam pravice zapovedovati, kar si ona baje domišlja, da lahko, a drugi, da imamo dolžnost jo poslušati. Ako se pa hoče rojakinja F. S. prepričati, da z njenim dopisovanjem in pobija samo sebe, naj svoje dopise še enkrat prebere, pa bo pronašla, da kar je enkrat pobijala, je drugič priporočala.

Dopisovalka pravi, da se ne oglašimo drugače kakor, ako komu ugovarjamo. Ona je tu na prvem mestu. Jaz kaj malo ugovarjam dopisom, pač pa jih rada pohvalim, ker se iz njih mnogo naučim; njenih kajpada nisem mogla pohvaliti, ker se mi niso zdeli pravilni in ne poučni.

Bojakinja ne odobrava prerekanja in zagovarjanja stavkoka-zov. Mora se ji že lepo in pošteno zdeti ter brez prerekanja, da ako se je ubogi delavec pregrešil in zmotil, da je stavkokažil, mogoče v sili in potrebi, na to se ni ni ne gleda, nima odpustitve več in ga je treba kar ubiti. Ni bil za-dosti kaznovan, ko je radi stavkokažstva izgubil delo ter ga moral iskati drugje, za njim se mora poslati še ovadba, da mu ga tu-di tam ne dajo, skoravno se kesa svojega čina in je pristopil nazaj v unijo. Odpustitve ni za njega, sploh bi se moral udrjeti v semljo, ki je enkrat stavkokažil. Ali je to človekoljubnost? Ali se na ta način boljšejo ljudje? Prav take miroljubnosti nas je učila avstrijska farška vlada, katere nauki se še sedaj drže nekaterih.

F. Sinkovec pozdravlja samo take dopisovalke, ki se podpisajo s pravim imenom. Kako da potem častita dopisovalki iz Milwaukeeja, ki tudi ni podpisana s pravim imenom, dasi je njen dopis stvaren in na mestu? Dalje tudi F. S. narekuje, naj pišem, kaj o farmerstvu in gospodinjstvu. Saj sem že, kolikor mi je čas dopuščal, da pa ne ležim, mi priča moja pol-na klet lastnih pridelkov in izdelkov vsakovrstnih konzerv in iz vrta spravljene zelenjave ter sočivja, kar vse me ni stalo drugega kot trud in delo.

Trpečemu delavstvu naj pomagam, ako imam kaj rezerve! Moje finančne zaloge so tako pičle, da bi tako malo pomagala kakor dopisovalka s kosom kruha, ki ga ponuja revežem. Skoraj gotovo pa bi jim bilo dosti pomagano, če bi slušali moj nasvet, da bi napake drugih spregledali, se ljubili med seboj in se strokovno, gos-podarsko ter politično organizirali, pa prispevali svoje prihranke v organizacijo, da bi nikdar več ne stavkali še manj pa bili izprti, mendo ko plačujejo unije in take voditelje, da naredijo vsakega toliko časa stavko in ko se stavka polože, pa so izprti. Dela ni in delavci mora vedno skrbeti, dasi prihrani od pičle mu plače, da bo imel, ko bo štrajk ali izpr-tje. Dokazano je bilo, da nekateri unijski voditelji, za katere delavci plačujejo in jih redijo, delajo za kapitaliste. Mnoge stavke, kot jih vzpizirajo nekateri vodi-telji, so v službo kapitalistov, da lahko cepijo delavstvo v stranke in netitje med nje sovražstvo, da tako posepljene toliko lažje kontrolirajo. Prav iz teh slabih raz-mer potem tudi v veliki meri na-stajajo družinski prepiri. Mož se čuti neurečnega in zatiranega, a toliko pameten ni, da bi spregle-dal, da so mu krivi kapitalisti, pa ne njegova žena, nad katero se znaša. Nespametne doma posto-pa kruto kakor izkoriščevalec z njim. Če mu žena, ko se čuti ne-krivo, ugovarja, pa po nji. Žena je tudi nespametna, dostikrat išče malčevanja, ne zna si pomagati in krene na napačno smer, Pe-to-

si nima nikomur, ker druge, ko se jim ne godi toliko krivica, ker so "fajn" in potrpežljivi ter se hočejo tudi tako prikazati, jo za-ničujejo, mesto da bi stopile skupaj in v razmotrivanju pomagale pronaesti vzrok. Pisanje o družin-skih razmerah se vidi meni potrebo in le nezavedno se ne ogreva je-zanj. To ni opravljanje, to je raz-pravljanje. Naj le tisti, ki mu ta-ko pisanje ne ugađa, malo pomisli in spozna svoje slabosti ter jih skuša popraviti, saj to je v nje-govo korist. Ko bi se pa vse krivice lepo in pošteno poravnale na sodnih, bi pa itak ne bilo treba organizacij in časnikov.

Časopis je delavno orožje, s ka-terim se bojuje, in organizacija moč, s katero bo enkrat prodrli; čimbolj bo složen tem prej. Znjim vred se morajo kajpada bojevati tudi žene, ki so toliko prizadete, če ne še bolj kot on. In če bo mož zaupal ženi, jo štel sebi enako, mora biti paš-slaba in nepoučena žena, da se pušči šuntati in mu ne vrne njegovega zaupanja.

S pogovorom in razmotrivanjem dosežemo več kot s palico in pot-piljenjem. In kakor nihče ne more stopiti od spodaj na vrh lestve, ne moremo pričakovati, da bi raz-pravljanje o družinskih razmerah na mah preobrnilo svet.

Očita mi, da me očitno veseli prerekanje. Pogum imam res po-grekanju pravici na površje in za tarčo mi je tisti, ki je proti nji. Od rojakinje iz Colorada je bil na primer jako zanimiv dopis, a F. S. jo je le piknila, naj bi katoliš-ke govornice zapodili mesto da jih gredo poslušati. Ali ne ve, da imajo katoličani ravno tako svo-bodo prirežati shode in govore ka-kor drugi? Da ljudje gredo po-slušat, je pa tudi prav, kdor ima čas in priliko. Pri tem se ude spo-znavati, na kateri strani je pravi-ca, da potem ne tiščijo kar tja- vendam v eno stranko. Na podla-gi tega lahko pišejo v javnost, kaj so slišali in obenem povedo svo-je mnenje, kar je hvalevredno.

Vsekakor bi bilo pametneje, da se rojakinja bolj zanima za svoje zdravje kakor za pisanje in uče-nje. Zdravje je prvo, ker zdrav človek lahko dosti koristi sebi in drugim, bolan ne more. Nisem ena bolehnih, a toliko sem že bila bolna, da vem, da ni "lušno" biti. Imam čez štiri "križe", pa ne pomnim, da bi v življenju rabila zdravnik. Otrok sem rodila osem, pa pri nobenem ni bil zdrav-nik, temveč babica in v enem slu-čaju še tiste ni bilo. Zato se imam seveda v prvi vrsti zahvaliti are-či, potem pa moji pametosti. Rav-notako se imajo žene, ki imajo pa-metne in dobre moze, zahvaliti prvič svoji areči in v drugi vrsti zmnožnosti.

Ampak čeravno nisem bolna, hranim dr. Kernove nasvete. Ko-ristilo so mi že pri otrocih, a v naših družinskih razmerah še to-liko, da bom blagemu možu do smrti hvaležna.

Po pravici nosi ime zdravnik, ker zdravi dušo in telo, ako se človek ravna po njegovih nasveti-tih.

Mislím, da sem dovolj jasno po-vedala svoje mnenje in odgovor na dopis F. Sinkovec. Ker ne ču-tim, da s tem delam komu krivi-co, se mi ni treba v javnosti pod-pisati. — A. K., naročnica in zve-šta čitateljica Prosveta.

Girard, Kans. — Novic ni po-sebnih iz te naselbine; če bi bile bi se pogostje oglašali, tako se nekateri komaj vsakih devet let.

Odobravam dopis od članice iz Arme, ki je pisala resnico, ne gle-da na to, da se ni podpisala. Saj pisala je za dobrobit človeške družbe. Dopisovalka iz Brecky Hills pa stresa jezo nad tistimi, ki se ne podpisujejo s polnim ime-nom. Če dopis ni napad na niko-gar, je po mojem mnenju vseeno, ampak če piše koga obrekuje ali napada, pa tako ne pride dopis v javnost brez podpisa. Nadvse čudno se to zdi: če kdo sam izli-va in obrekuje, je vse dobro, ako ga drugi zato imenuje le v par stavkih in pove svoje mišljenje, je pa ogenj v strelhi. Prav iz tega se vidi, kako dopisovalka F. S. malo premišli, ko se upa drugim očitati, da jih veseli sporekanje. In smelo lahko trdim, da se ona ni ozirala v nekaterih svojih dopi-sih, ali je pisala logično ali ne. To tudi lahko sama prizna, ako ho-če, naj le pogleda svoje dopise, pa bo videla, koliko je v njih nesoglasja. Na zadnje pa seveda trdi, da je pisala samo resnico.

Ni treba nikomur misliti, da sem nasprotna organizaciji kakor tu-di ne odobravam stavkokažnega dela, ali v taki zmešnjava kot je bila pred dvema leti tu, pa še ne more nihče toliko zameriti, ako prav premislím.

Dopisovalka F. S. piše v svojem

dopisu, da bi se marsikaj lahko od nje naučile, ali če bi njene nauke slušale, bi bilo nedvomno marsikje še več sovražstva. Piše, če bi bila ona urednik, da bi do-pise brez podpisa zmetala na dno koša. Kaj bi bilo neki, če bi se z nekaterimi njenimi tako zgodilo — upam, da ne drugače kakor malo več složnosti med tukajšnji-mi rojaki in Prosveta bi imela ne-koliko več naročnikov. Precejšnje število dopisov je prišlo v jav-nost od dopisovalke v par letih, ali resnici na ljubo priznam, da do danes še nisem opazila dopisa, da bi se kaj prida strinjal z nje-nimi.

Naj bo dosti, saj tudi jaz pri-znam, da preprič po časopisih nam ne koristi. Ali ko je ona tako hit-ro pripravljena s sporekanjem v dosti slučajih, dasiravno je ni nihče ne bo štel tega v slo, ako ji nekaj ugovarjam. Tako mislim, da tudi ona ne bo, če hoče premi-sliti, kaj vse je ona še sporekla s drugimi. Mislím končno, da ona tudi ni edina, ki bi ji bile znane prošle razmere, dasi je hitro za-vrnila, če se je kdo oglašil z do-brim nasvetom, da mu niso zna-ne razmere. — Barbara Paulins.

Ramsey, Ohio. — Umestna kri-tika, mislim, da je vsakomur do-brodošla, a zavijanje se mi vidi nespametno, ker je tudi brezpo-membno. Dopisnik iz Bartona, O., v št. 234 tega lista skuša nekaj tr-diti, da jas nisem poročal resnice, radi tukajšnjega premogorova, češ, da še ne obratuje od 16. no-vembra prošlega leta. Ponovno trdim in lahko dokažem, da sem pisal resnico. Dotičnik je takrat delal pri družbi Clarkson Coal Mining Co., Dungen, O., pri čemur bi moral omeniti premogo-rov iz Dungen, O., ne pa iz Ram-seyja, kajti Dungen je ena nasel-bina, Ramsey pa druga.

Res je, da so ljudje trumoma prihajali sem za delom, kar lahko pove upravitelj tukajšnjega ro-va.

Slišal sem, da je moje pisanje privabilo neko rusko družino tu sem nazaj iz Michigan. Če so Rusi tako zmogni, pa res lahko berejo tudi naše "kranjske čaj-tenge", kajti mesto Slovencev se izdajamo za Kranjce, to se pravi "Krainish". Vabok tega pa še nekdó namiguje, da jaz lahko ra-di tega dobim "h... ..", ker od-krito povem in pišem. — Frank Guna.

Gilbert, Minn. — Hitro se bli-žajo volitve in nismo še imeli ta-kih ugodnosti kot jih imamo se-daj za delavstvo, ko imamo za kandidata LaFolletta, še dolgo znanega boritelja za delovno ljud-stvo. Zato je naša dolžnost, da glasujemo zanj dne 4. novembra, ko imamo v rokah edino orožje proti kapitalističnemu sistemu, pod katerim smo izkoriščani.

Pomislím nekoliko nazaj: Mi-nila štiri leta je bilo veliko korup-cije, katero je vzpizirala kapita-listična družba. Pred volitvami leta 1920 se je oglašil father Vil-ban: Sedaj se bližajo volitve, glej-te, da boš podpiral našo stran, če ne boš šel doli. In pokazal je s prstom v tla. To dobo smo bili v resnici doli. Upam, da se bo tu-di letos oglašil za LaFolletta, ker je vse delavstvo zanj.

Po izkušnjah vemo, da so "od boga poslani derviji", za to, da nas izkoriščajo. Ampak ustava Združenih držav nima s tem nič opraviti. Derviji je samo to, da ostane kapitalistična vlada, ki mu je še veliko bolj naklonjena, da tudi on pomaga izkoriščati delov-no ljudstvo. Oziroma se nekoliko okoli, da vidimo, kaj vse se godi, in ne pustimo rabiti naših možga-nov izkoriščevalcem. Mislím sa-mo nanje in bodimo čuječi kot so naši nasprotniki, kajti sedaj pred volitvami so resni časi.

Sladke govorijo delavcem, ali ne dajmo se varati. Ker ni bilo prilike do izobrazbe, zato še na-seda delavstvo na limanice, ali glas o njih koruptnosti je šel zad-nje čase do slednjega kotečka, da vsak lahko sprevidi, kam jedramo pod takimi državniki. Ko pri-ra-žo shode in govore po velikih mestih, ne pozabijo našega kan-didata LaFolletta, da bi ne udrí-hali po njem, kajti njih namen je, očrniti ga pred delavstvom. Zdaj res še nekaj štejemo pri njih, ko se gre za njih koristi, a potem nas hitro pozabijo. Ravno sedaj so delavake razmere prav slabe. Kdo je tega kriv? Kapitalistični razred, ki ne vodi industriji in podjetij za ljudske potrebe, tem-več za pomnoženje svojega ka-pitala. Delavstvo je ostalo na ce-dila ravno sedaj, ko se bliža zi-ma. Oni imajo vse čivila in pri-delke v svojih rokah, delavstvo, ki je garalo za nje, pa nima dru-gega kakor šaljave roke. — An-drew Sporer.

Špijonaža je draga.

New York. (Fed. Press.) — Špi-jonaža je najpotratnejša in raz-košna navada vlade, je rekel kan-pitan Paxton Hibben pred Ligo za medsebojno pomoč in civilni klubom v govoru o njegovi sedh od vojaškega sodišča, katero je bilo začasno prekinjeno med od-sotnostjo brigadnega generala Barclay Parsons, predsednika sodišča.

"Stalo jih je najmanj \$50,000 od leta 1917, da so me čuvali, odpirali moje pošto, če ni v nji ka-kaj tajno pisanje, vlomili v moje sta-novanje in stikali po mojih pre-dalih, me imeli na pikri pri vsa-kem gibu v Združenih državah kakor zunaj in nakupičili na sto-tine poročil o mojem življenju, o mojega rojstva do danes. In va-to za prazen nič. Najmanjšega predmeta niso našli, ki bi me spa-ljal na kakoršen koli način s ka-kim nepostavim činom, kar bi me radi obdolžili. Krdelo detektí-vov se je podpisalo, da me bo za-sledovalo in poročalo o meni, ka-kom rekel na sejah glede pomoči nih fondov za Rusijo. Nato so po-bili prisiljeni pričati, da jaz ni sem kriv nikakih radikalnih iz-jav.

"Na stotine drugih je bilo za-sledovanih ravnotako in proti ene-kim stroškom. Obvečen sem bil, da vojaški oddelek inteligence o-vojnega departamenta ima deta-lirano poročilo uro za uro od vsa-kega generalnega oficirja, ki je služil na Francoskem — kje je kosil, kje večerjal, s kom, o čem so govorili in v slučaju, da je bi-la ženska, kje, kam je šel s njo po večerji in kje sta bila, kdaj je jo pustil. Najbolj intimitne osebn-podrobnosti so uradno spravljene v kupih, ki naj služijo samo z oči-rnenje posameznikov. K čemu vodi manjše za špijonažo?

Še najbolj goreči stoprocentar-ji ne zaslužijo toliko, kolikor je potrebno za njih špijonažo, v mojem slučaju se je pričelo ve-hunstvo radi ščuvanja od Willi-ma J. Burnsa, ki je delal za tuj- — britansko — vlado, in vpraš-nje v začetku ni bilo niti najmanj-še sem dober Američan ali ne temveč še sem dober Britanec, k-odobrava vse, kar počenja Angli-ja na Irskem ali kje drugje. Burns je bila najdražja investici-ja, kar so jo še kdaj naredili. Združene države, ker on nas ne stane samo dolarje temveč tudi naše samozvesti, da smo svobod-no ljudstvo.

Glede dovoljenj za po-vratak v Ameriko.

Inozemci, nastanjeni v Zdru-ženih državah, ki hočejo začasno odpotovati v stari kraj, morajo poslati prošnjo za povratno do-voljenje (return permit) na pri-seljski urad v Washingtonu. Ta-le urad je priporočal, naj se to prošnjo vložijo vsaj mesec dni pred odhodom iz Amerike.

Toliko teh prošenj pa se je na-bralo, da priseljski urad seda-rejuje še le prošnje, vlozene me-seca avgusta. Za to je priporočli-vo, da se prošnje vpošljejo veliko časa poprej.

Ako kdo hoče odpotovati, pred-no si je priskrbel permit, sme na-vesti v prošnji svojo začasno ad-reso v starem kraju, kamor mu naj se pošlje permit, čim bo pri-seljski urad rešil njegovo proš-tnjo.

Kaj pa naj dotičnik stori, ako pride njegov čas za povratak v Ameriko in ni še dobil permita? Edino, kar mu preostane v takim slučaju, je, da se obrne na ame-riški konzulat in zaprosi, da se mu izda priseljska viza izven kvote. — F. L. I. S.

Predal za informacije.

Odgovori na vprašanja.

Bridgeville, Pa. — Ker ste roje-ni v Združenih državah, ste do-žavljan Unije in ni vam treba pro-siti za nikak naturalizacijski ali državljanski papir. Ravno rad tega, ker ste državljan, vam pri-stojne oblasti niso pri vstopu stavile nikakih ovir radi kvote ali drugih odredb, ki se tičejo nedr-žavljanov. — Pozdravi!

Japonska vlada odslavi 40,000 uradnikov.

Tokijo, 17. okt. — Finančni od-delek japonske vlade je akleni-odslaviti 4600 višjih in 44,150 niž-jih uradnikov v svrhu znižanja stroškov. Odslavitev se izvrši 1. novembra.

